DOMSTOLENS BESLUT (andra avdelningen)
den 25 maj 1998 *

I mål C-361/97,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från ASVG-Landesberufungskommission für das Burgenland (Österrike), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Rouhollah Nour

och

Burgenländische Gebietskrankenkasse,

angående tolkningen av allmänna principer i gemenskapsrätten,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Schintgen samt domarna G. F. Mancini och G. Hirsch (referent),

generaladvokat: G. Cosmas,
justitiesekreterare: R. Grass,

efter att ha hört generaladvokaten,

* Rättegångsspråk: tyska.

följande

Beslut

1 ASVG-Landesberufungskommission für das Burgenland (fullföljdsinstans i sociala trygghetsärenden i delstaten Burgenland, nedan kallad Landesberufungskommission) har genom beslut av den 18 september 1997, som inkom till domstolen den 21 oktober samma år, i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget ställt fyra frågor om tolkningen av allmänna principer i gemenskapsrätten.

2 Frågorna har uppkommit inom ramen för en talan väckt av läkaren Rouhollah Nour mot Burgenländische Gebietskrankenkasse (den lagstadgade regionala sociala trygghetsinstitutionen i delstaten Burgenland) om fastställelse av ogiltigheten av vissa åtgärder som avtalats med denna institution avseende en minskning av hans arvoden.

3 Landesberufungskommission är ett permanent organ som inrättats med stöd av lagar om rätten till social trygghet och avgör i sista instans tvister mellan läkare och sociala trygghetsinstitutioner med vilka läkarna har träffat kollektiva eller individuella avtal. Det framgår av handlingarna i målet att nämnda kommission är sammansatt av två företrädare för läkarna, två företrädare för de sociala trygghetsinstitutionerna samt en yrkesdomare som ordförande.

4 Landesberufungskommission beslutade under sin överläggning den 18 september 1997 att förklara målet vilande samt riktade en begäran om förhandsavgörande av följande frågor till domstolen:

"1) Europeiska gemenskapernas domstol har i sin rättspraxis utvecklat och tillämpat ett flertal allmänna rättsprinciper. Bland de allmänna rättsprinciper som är tillämpliga i en rättsstat ingår bland annat proportionalitetsprincipen (se dom av den 20 februari 1979 i mål 122/78, Buitoni, REG 1979, s. 677, i synnerhet s. 684; svensk specialutgåva, häfte 4), rättssäkerhetsprincipen (se dom av den 5 mars 1980 i mål 265/78, Ferwerda, REG 1980, s. 617, i synnerhet s. 630; svensk specialutgåva, häfte 5), m. fl. Det finns emellertid ingen fullständig förteckning över grundläggande gemenskapsrättigheter. Det hänvisas till Europarådets ministerkommittés rekommendation nr R(94) 12 av den 13 oktober 1994 om domares oberoende, effektivitet och roll, i vilken bland annat anges att domares tjänst och ersättning skall skyddas i lag.

Domstolen ombeds besvara frågan om denna rekommendation, i egenskap av allmän rättsprincip, även ingår i gemenskapsrätten?

2) Skall även principen om skydd för berättigade förväntningar (domstolens dom av den 20 september 1990 i mål C-5/89, kommissionen mot Tyskland, REG 1990, s. I-3437, svensk specialutgåva, häfte 10, och av den 10 januari 1992 i mål C-177/90, Kühn, REG 1992, s. I-35, m. fl.) tolkas mot bakgrund av principen om förbudet mot retroaktiv lag (domstolens dom av den 25 januari 1979 i mål 98/78, Racke, REG 1970, s. 69, svensk specialutgåva, häfte 4, och av den 11 juli 1991 i mål C-368/89, Crispoltoni, REG 1991, s. I-3695, m. fl.), på så sätt att en administrativ myndighet inte har rätt att minska en domares ersättning som är fastställd i en rättsakt och utgår i form av ett schablonarvode för varje avslutat ärende, enbart på den grunden att myndigheten inte ansåg att denna lön var skälig?

3) Råder det fortfarande rättssäkerhet när ett lagstadgat fullföljdssystem, som består av två instanser, i verkligheten enbart utgörs av en instans på grund av den första instansens systematiska passivitet, vilket medför att den andra och sista instansen måste avgöra ärendet efter begäran om devolution?

4) Har en administrativ myndighet rätt att uppställa villkor för hur en domstol eller annan rättskipande instans skall handlägga en förening av mål som är anhängiga vid denna eller skall det anses inkräkta på den dömande maktens oberoende?"

5 Det framgår av beslutet om hänskjutande och handlingarna i målet vid den nationella domstolen att de frågor som Landesberufungskommission har ställt i huvudsak gäller två aspekter av dess verksamhet. För det första avses sättet att beräkna ersättningen till ordföranden i nämnda kommission (första, andra och fjärde frågorna), och för det andra avses förhållandet mellan Paritätischen Schiedskommission (partssammansatt kommission för förlikning i sociala trygghetsärenden) i egenskap av första instans och Landesberufungskommission i egenskap av andra instans (tredje frågan).

6 Vad beträffar den första aspekten framgår det av handlingarna att ett mål är anhängigt vid Verwaltungsgerichtshof avseende en tvist mellan ordföranden för Landesberufungskommission och justitieministeriet avseende ersättningen till ordföranden för att kommissionen under första halvåret 1996 avslutade 36 sociala trygghetsärenden.

7 Den första och den andra frågan skall ses mot bakgrund av denna tvist, inom vars ram ordföranden för Landesberufungskommission har klandrat justitieministeriet för att genom ett enkelt förvaltningsbeslut med retroaktiv verkan ha ändrat sättet att beräkna hans ersättning.

8 Vad beträffar den fjärde frågan har den ställts till följd av justitieministeriets nyligen tagna initiativ att uppmana samtliga Landesberufungskommission att förena identiska eller liknande ärenden. Detta initiativ syftar till att undvika att ersättningen till ordförandena för dessa kommissioner, vilken beräknas på grundval av ett schablonbelopp per avslutat ärende, når en för hög nivå.

9 Vad beträffar den andra aspekten verkar det som om den nationella domstolen med sin tredje fråga vill göra domstolen uppmärksam på den omständigheten att den första instansen, på grund av att den är partssammansatt, inte lyckas avgöra tvister mellan läkare och de sociala trygghetsinstitutionerna, vilket får till följd att Landesberufungskommission i praktiken avgör ärendena i såväl första som sista instans.

10 Det kan erinras om att förfarandet enligt artikel 177 i fördraget är ett medel för EG-domstolen och de nationella domstolarna att samarbeta, vilket innebär att domstolen tillhandahåller de nationella domstolarna en tolkning av gemenskapsrätten som de behöver för att kunna avgöra anhängiga tvister (se bland annat dom av den 16 juli 1992 i mål C-83/91 Meilicke, REG 1992, s. I-4871, punkt 2, svensk specialutgåva, häfte 13, och beslut av den 9 augusti 1994 i mål C-378/93, La Pyramide, REG 1994, s. I-3999, punkt 10).

11 Inom ramen för detta samarbete är den nationella domstolen, som ensam har direkt kännedom om omständigheterna i målet, bäst lämpad att bedöma om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att den skall kunna döma i målet (domen i det ovannämnda målet Meilicke, punkt 23). Följaktligen besvarar domstolen frågorna utan att i princip ta ställning till de omständigheter som har föranlett de nationella domstolarna att ställa frågorna och på vilka de avser att tillämpa den gemenskapsrättsliga bestämmelse som de har bett domstolen tolka (se bland annat dom av den 5 december 1996 i mål C-85/95, Reisdorf, REG 1996, s. I-6257, punkt 15).

12 Det följer emellertid av fast rättspraxis att domstolen inte kan avgöra en fråga som en nationell domstol har ställt, när det på ett uppenbart sätt framgår att den tolkning av en gemenskapsrättslig regels giltighet som den nationella domstolen begärt saknar samband med det faktiska sakförhållandet eller med föremålet för tvisten vid den nationella domstolen, eller när frågan är hypotetisk och domstolen inte förfogar över de uppgifter om faktiska eller rättsliga omständigheter som är nödvändiga för att på ett ändamålsenligt sätt besvara de frågor som ställts till den (se dom av den 16 juni 1981 i mål 126/80, Salonia, REG 1981, s. 1563, punkt 6,

svensk specialutgåva, häfte 6, av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman, REG 1995, s. I-4921, punkt 61, och av den 9 oktober 1997 i mål C-291/96, Grado och Bashir, REG 1997, s. I-5531, punkt 12).

13 Detta är fallet i föreliggande mål, eftersom de frågor som ställts saknar samband med föremålet för tvisten vid den nationella domstolen.

14 Det kan i det hänseendet för det första konstateras att de svar Landesberufungskommission efterfrågar inte skulle hjälpa den att avgöra tvisten mellan Rouhollah Nour och Burgenländische Gebietskrankenkasse avseende den förstnämndes läkararvoden. Frågorna som gäller ordförandens ersättning, förenandet av målen och förhållandet till den första instansen har inte diskuterats av parterna i målet vid den nationella domstolen och går klart utanför gränserna för tvisten dem emellan. Dessa frågor hänför sig nämligen till den ovannämnda tvisten mellan ordföranden för Landesberufungskommission och justitieministeriet.

15 Enligt fast rättspraxis finns det under sådana omständigheter anledning anse att de frågor som ställts till domstolen inte avser en tolkning av gemenskapsrätten som svarar mot ett objektivt behov för den nationella domstolens avgörande (se bland annat beslut av den 26 februari 1990 i mål C-286/88, Falciola, REG 1990, s. I-191, punkt 9, och av den 16 maj 1994 i mål C-428/93, Monin Automobiles, REG 1994, s. I-1707, punkt 15, svensk specialutgåva, häfte 15; se även domen i det ovannämnda målet Grado och Bashir, punkt 16).

16 För det andra framgår det av handlingarna att under det anhängiga målet vid Verwaltungsgerichtshof avseende funktionen av Paritätischen Schiedskommission och ersättningen till ordföranden för Landesberufungskommission, försökte den sistnämnde i egenskap av part och utan framgång förmå Verwaltungsgerichtshof att ställa frågor till domstolen som var identiska med dem som ställts i föreliggande fall.

17 Den bestämmelse enligt vilken det ankommer på den nationella domstol som skall avgöra en tvist, i föreliggande fall Verwaltungsgerichtshof, och inte parterna att eventuellt vända sig till EG-domstolen samt utforma begäran om förhandsavgörande, skulle inte iakttas, om en nationell domare, i egenskap av enskild och privat part i en tvist med justitieministeriet, hade rätt att begära ett förhandsavgörande av frågor som har samband med den tvisten genom den domstol för vilken han är ordförande inom ramen för en annan tvist med ett annat föremål och mellan andra personer (se bland annat dom av den 15 juni 1972 i mål 5/72, Grassi, REG 1972, s. 443, punkt 4, och av den 3 oktober 1985 i mål 311/84, CBEM, REG 1984, s. 3261, punkt 10).

18 För det tredje kan det påpekas att det inte framgår av beslutet om hänskjutande på vilket sätt gemenskapsrätten skulle vara tillämplig i tvisten mellan den berörde läkaren och Burgenländische Gebietskrankenkasse. Den hänskjutande domstolen har inskränkt sig till att göra domstolen uppmärksam på den omständigheten att läkare som är medborgare i andra medlemsstater i framtiden eventuellt skulle kunna beröras av liknande tvister.

19 Enligt fast rättspraxis kan domstolen emellertid inte uttala sig om ett påstått åsidosättande av allmänna gemenskapsrättsliga principer om det gäller en tvist som inte har någon anknytning till en av de situationer som avses i fördragets bestämmelser. En rent hypotetisk möjlighet att utöva friheterna i fördraget utgör inte ett tillräckligt samband med gemenskapsrätten för att motivera att gemenskapsrättsliga bestämmelser tillämpas (se i detta avseende bland annat dom av den 28 juni 1984 i mål 180/83, Moser, REG 1984, s. 2539, punkt 18, och av den 29 maj 1997 i mål C-299/95, Kremzow, REG 1997, s. I-2629, punkt 16).

20 Det kan mot denna bakgrund konstateras att domstolen på grundval av artikel 92.1 i rättegångsreglerna uppenbart saknar behörighet att besvara de frågor som ställts av Landesberufungskommission.

Rättegångskostnader

21 Förfarandet är med hänsyn till parterna att hänföra till en rättegångsfråga som uppkommit vid den nationella domstolen. Det ankommer således på denna att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder fattar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

följande beslut:

Domstolen saknar behörighet att besvara de frågor som ställts av ASVG-Landesberufungskommission für das Burgenland.

Luxemburg den 25 maj 1998

R. Grass

Justitiesekreterare

R. Schintgen

Ordförande på andra avdelningen